

“Ακούγοντας” την Γαύδο

Κοινό αγαθό υπό κατάληψη

1. Ηχοτοπίο ως πολιτικό πεδίο

Με αφορμή τα πρόσφατα γεγονότα στη Γαύδο - της ανακοινώσεις για εν δυνάμει βίαιη τουριστική ανάπτυξη και τις συγκρούσεις μεταξύ κρατικών φορέων και κατοίκων - επιχειρείται μια ανάλυση που σπάνια εμφανίζεται στη δημόσια συζήτηση. Εξετάζονται οι επιπτώσεις μιας επικείμενης ακουστικής μετάλλαξης μέσα από το πρίσμα της οικολογίας ηχοτοπίου. Το ακουστικό τοπίο δεν είναι απλά ο ήχος που συνοδεύει έναν τόπο - είναι η ακουστική έκφραση των σχέσεων που τον συγκροτούν. Η απώλειά του δεν ενημερώνεται σε κανένα κτηματολόγιο, δεν φωτογραφίζεται, δεν μετρείται σε τετραγωνικά μέτρα. Συνήθως από έλλειψη ακουστικής συνείδησης, διαφεύγει επανειλημμένα από τις κατηγορίες της περιβαλλοντικής ανάλυσης και της δημόσιας αντίληψης. Παρακάτω εξετάζεται αυτή η απώλεια όχι ως υποθετικό σενάριο, αλλά ως διαδικασία ήδη εν κινήσει.

Χρειάζεται να αποσαφηνιστεί μια βασική διάκριση πριν προχωρήσουμε. Όταν αναφερόμαστε στο *ακουστικό τοπίο*, εννοούμε τον πραγματικό ηχητικό χώρο όπως υπάρχει αντικειμενικά και είναι μετρήσιμος. Το *ηχοτοπίο* από την άλλη είναι μια έννοια πιο συγκεκριμένη που αφορά πώς ο ακουστικός χώρος γίνεται αντιληπτός, οργανώνεται και ερμηνεύεται αισθητικά, πολιτιστικά και πολιτικά. Με απλά λόγια, το ακουστικό τοπίο είναι το «τι ακούγεται», ενώ το ηχοτοπίο είναι το «τι σημαίνει αυτό που ακούγεται».

Υπάρχει επίσης κάτι που προηγείται κάθε ανάλυσης. Τον ήχο πρώτα τον βιώνουμε και μετά τον αντιλαμβανόμαστε. Μπαίνουμε σε ένα δάσος και κάτι αλλάζει στο σώμα πριν προλάβουμε να το ονομάσουμε. Αυτή η προ-γνωσιολογική σχέση με τον ήχο είναι το πρώτο πράγμα που χάνεται όταν ένα ηχοτοπίο καταστρέφεται. Επίσης είναι το τελευταίο που μετρείται. Κάτι ανάλογο ισχύει για κάθε οργανισμό. Κάθε ζώο, έντομο, ακόμα και φυτό ζει σε έναν δικό του αισθητηριακό κόσμο, μια «φυσαλίδα» από ήχους, οσμές και δονήσεις. Αυτό που για μας είναι σιωπή, για τον μελισσοουργό, τον φυλλοσκόπο και άλλα είδη, είναι χάρτης επικοινωνίας. Επομένως, μια ακουστική καταστροφή δεν σβήνει απλά έναν ήχο, σβήνει έναν ολόκληρο κόσμο.

Όταν μιλάμε για την αλλοίωση ενός τόπου σκεφτόμαστε την εικόνα, με την τσιμεντοποίηση των ακτών, την εξαφάνιση των δασών, την οδοποιία που σχίζει το τοπίο. Ως οφθαλμοκεντρικά όντα σπάνια σκεφτόμαστε τον ήχο σαν μια απώλεια που συνδέεται με την εικόνα. Ο ήχος είναι μια αίσθηση που δεν μπορούμε να αποκλείσουμε. Διαπερνά το σώμα πριν το μυαλό προλάβει να τον κρίνει. Δεν αφήνει ίχνη ορατά στο έδαφος, αλλά αφήνει ίχνη βαθιά στο σώμα, στο πνεύμα, στην μνήμη

των κατοίκων και στα δίκτυα επικοινωνίας των ειδών που το περιβάλλουν. Ως αποτέλεσμα, το ηχοτοπίο προσφέρει ένα σημαντικό δείκτη για την οικολογική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση ενός τόπου.

Οι συνέπειες αυτής της αλλοίωσης εξετάζονται μέσα από το παράδειγμα του ακουστικού χώρου της Γαύδου, ενός νησιού όπου η αυτοοργανωμένη κοινότητα της παραλίας του Λαυρακά συγκρούεται με βίαια σχέδια τουριστικής ανάπτυξης από τη σημερινή δημοτική αρχή. Κινήσεις έχουν γίνει ήδη, πολιτικές βουλήσεις έχουν εκφραστεί, σχέδια έχουν αρχίσει να διαγράφονται. Το ηχοτοπίο της Γαύδου βρίσκεται υπό απειλή. Αυτό καθιστά επείγουσα μια μορφή στοχευμένης προσοχής, να ακούσει προσεκτικά και συνειδητά, όσο υπάρχει ακόμα κάτι να ακουστεί.

2. Ακουστική οικολογία και soundscape ecology

Η ακουστική οικολογία, όπως διατυπώθηκε από τον Μάρεϊ Σέιφερ (Murray Schafer) και την ομάδα του World Soundscape Project τη δεκαετία του 1970 (Schafer, 1977), εισήγαγε μια νέα γλώσσα για την κατανόηση του περιβάλλοντος μέσω της ακοής. Η επιστημονική της ωρίμανση εξελίχθηκε σε αυτό που ο Πιγιανόφσκι και συνεργάτες (2011) ονομάζουν οικολογία του ηχοτοπίου (soundscape ecology), δηλαδή «τη μελέτη των αιτιών και συνεπειών των ήχων βιολογικής (biophony), γεωφυσικής (geophony) και ανθρωπογενούς (anthrophony) προέλευσης, που εκπέμπονται από ένα δοσμένο τοπίο» (Pijanowski et al., 2011, *BioScience*, 61(3), 203–216).

Οι τρεις βασικές κατηγορίες - *γεοφωνία* (άνεμος, θάλασσα), *βιοφωνία* (πουλιά, ζώα) και *ανθρωποφωνία* (άνθρωπος, μηχανές) αποτελούν πλέον θεμελιώδη εργαλεία οικολογικής ανάλυσης (Krause, 1987, 1993). Εκεί που ανθεί η βιοφωνία χωρίς ανθρωπογενή παρεμβολή, έχουμε ένα δείκτη οικοσυστημικής υγείας - αυτό που ο Schafer αποκαλεί HI-FI ακουστικό περιβάλλον, μέσα από το οποίο τα ηχητικά σήματα διακρίνονται με σαφήνεια. Εκεί που η ανθρωποφωνία κυριαρχεί, έχουμε ταυτόχρονα συνήθως, μια ακουστική και οικολογική καταστροφή - ένα LO-FI ακουστικό περιβάλλον, όπου τα σήματα χάνονται μέσα στον θόρυβο.

3. Η Ακουστική Θεωρία Θέσης

Ο πυρήνας της παρούσας ακουστικής ανάλυσης βασίζεται στην *Ακουστική Θεωρία Θέσης* (Acoustic Niche Hypothesis, ANH), όπως διατύπωσε ο Μπέρνι Κράουζε (Bernie Krause) το 1987 και επεξεργάστηκε περαιτέρω το 1993. Εκκινώντας από τη θεωρία της οικολογικής θέσης του Εβελιν Χάτσινσον (G. Evelyn Hutchinson) (1957), η ΑΘΘ ορίζει ότι σε ένα ώριμο οικοσύστημα τα είδη κατανέμουν ισόσημα τον ακουστικό χώρο - φάσμα συχνοτήτων και χρόνο μετάδοσης - ώστε να ελαχιστοποιείται η αλληλοκάλυψη σημάτων και να μεγιστοποιείται η επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα (Krause, 1993· *Frontiers in Ecology and Evolution*, 2022).

Αυτό σημαίνει ότι ο ήχος ενός υγιούς οικοσυστήματος δεν είναι χάος, αλλά έχει οργάνωση. Κάθε είδος κατέχει την ακουστική του θέση. Το τζίτζικι σε άλλη συχνότητα από την ακρίδα ή τον μελισσοουργό. Αυτή η οργάνωση έχει εξελιχθεί επί εκατομμύρια

χρόνια. Η εισβολή ανθρωπογενών ήχων διαλύει αυτή τη δομή και καταστρέφει οικολογικές θέσεις επικοινωνίας. Όπως επισημαίνουν οι Brumm & Slabbekoorn (2005), το *masking effect* - στο πεδίο της οικολογία ηχοτοπίου είναι η κάλυψη βιολογικών σημάτων από ανθρωπογενείς ήχους - οδηγεί σε αποτυχία επικοινωνίας μεταξύ ειδών, μειωμένη αναπαραγωγική επιτυχία, εγκατάλειψη φωλιών και τελικά αλλαγή ή εξαφάνιση πληθυσμών. Στη Γαύδο, η ΑΘΘ αποκτά χαρακτήρα πρόβλεψης και προειδοποίησης. Αν ο ανθρωπογενής θόρυβος εισβάλει, θα διαλύσει έναν ακουστικό ιστό που χρειάστηκε χιλιετίες για να συγκροτηθεί.

4. Γαύδος: ένα ακουστικό οικοσύστημα που δεν έχει ακόμα χαθεί

Το δάσος του Κεδρέ, γύρω από το οποίο λαμβάνει κυρίως μέρος αυτή η αντιπαράθεση, δεν είναι φύση-μουσείο προς διατήρηση από κρατικούς φορείς. Για όσους τον κατοικούν ή τον επισκέπτονται με σεβασμό, είναι τόπος αυτονομίας, θεραπείας και απελευθέρωσης. Είναι μια συνθήκη με ξεχωριστό χαρακτήρα που ακόμα εμποδίζει την ενσωμάτωση της στην αγορά.

Το φυσικό ηχοτοπίο της Γαύδου κυριαρχείται από ανέμους, από την θάλασσα του Λιβυκού πελάγους, από τη νυχτερινή βιοφωνία, από τους *τραγουδιστούς αμμόλοφους* (*singing dunes*) της παραλίας και άλλους πολλούς ήχους. Το φαινόμενο των τραγουδιστών αμμόλοφων - η παραγωγή ήχου από τους αμμόλοφους - οφείλεται στη δομή των «ηχητικών σωλήνων» (*tubes*) που σχηματίζουν οι κόκκοι άμμου υπό συνθήκες χαμηλής υγρασίας. Όσο μεγαλύτερη η ξηρασία, τόσο πιο έντονο το φαινόμενο. Αυτό που ο μη-εξοικειωμένος ακροατής ονομάζει σιωπή είναι στην πραγματικότητα ένα πυκνό ηχοτοπίο χαμηλής έντασης αλλά υψηλής πληροφορίας, μια συνθήκη που η οικολογία ηχοτοπίου αποκαλεί *ακουστικό πλούτο* (*acoustic richness*) (Sueur & Farina, 2015).

Κρίσιμη παράμετρος είναι επίσης η θέση της Γαύδου ως σταθμός ανάπαυσης για αποδημητικά πουλιά που διασχίζουν τη Σαχάρα και τη Μεσόγειο. Στο νησί έχουν καταγραφεί περισσότερα από 75 είδη πουλιών - ένας αριθμός που αντιστοιχεί σε έναν πλούτο βιοφωνίας εξαιρετικής οικολογικής σημασίας. Για αυτά τα είδη, το ηχοτοπίο της Γαύδου δεν είναι απλώς φόντο, αλλά χάρτης επικοινωνίας, εύρεσης τροφής, ανάπαυσης και προσανατολισμού.

Ισως το πιο σημαντικό στοιχείο του οικοσυστήματος είναι η βλάστηση των αμμόλοφων, ιδίως τα είδη *Juniperus macrocarpa* και *Juniperus phoenicea*. Πρόκειται για είδη μεγάλης οικολογικής αξίας. Αντιπροσωπεύουν το ώριμο στάδιο της παράκτιας οικολογικής διαδοχής στη Μεσόγειο (Rivas-Martínez et al., 1980), διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη σταθεροποίηση των αμμόλοφων μέσω βιο-γεωμορφολογικής αλληλεπίδρασης (*bio-geomorphological interaction*) και παρέχουν καταφύγιο στα προαναφερθέντα αποδημητικά πουλιά που ακολουθούν τους μεσογειακούς διαδρόμους μετανάστευσης (Bartolomé et al., 2013· *Biology*, 2026). Η δομή αυτής της βλάστησης προσφέρει συγχρόνως και ακουστική υποδομή. Τα κέδρα λειτουργούν ως φυσικά ηχοπετάσματα, φιλτράρουν τον ήχο του ανέμου και

δημιουργούν θύλακες ησυχίας εντός των οποίων αναπαράγονται είδη με χαμηλή ακουστική αντοχή. Το ηχοτοπίο της Γαύδου και οι ακουστικές θέσεις είναι ακόμα υπαρκτές. Η βιοφωνία δεν έχει σωπάσει.

5. Λαυρακάς: Μια κοινότητα ως ακουστικό μοντέλο

Ο Λαυρακάς δεν είναι μια παραδοσιακή κοινότητα. Είναι μια κοινότητα που τα τελευταία 40 χρόνια έχει υπερασπιστεί ένα μοντέλο χαμηλής ανθρωπογενούς πίεσης. Όχι από ανάγκη, αλλά από επιλογή ως συλλογική στάση συνδεδεμένη με την πολιτική οικολογία και ιδιαίτερα με το κίνημα της αποανάπτυξης (degrowth).

Τα ηχητικά χαρακτηριστικά του Λαυρακά απορρέουν από αυτόν τον τρόπο ζωής. Είναι ένας ακουστικός ορίζοντας γεμάτος από έντομα, άνεμο, κύματα, φωτιές γύρω από καβάζες - ακουστικές συναθροίσεις που οργανώνονται από τον ήχο και δεν χρειάζεται να φωνάζουν για να υπάρξουν. Μια ζωή που αυτοπεριορίζεται όχι από φόβο παραβάσεων, αλλά από αναγνώριση της αλληλεξάρτησης με τον τόπο. Αρκετές φορές ο επισκέπτης κατευθύνεται μέσα στο σκοτάδι με μοναδική πλοήγηση πηγές ήχου, ώστε να καταλήξει σε παρέες ατόμων γύρω από μια φωτιά να παίζουν κιθάρα και να σιγοτραγουδούν.

Οι κάτοικοι δεν είναι «αντικείμενα» έρευνας σε κάποιο σχέδιο διαχείρισης. Είναι ενσωματωμένα υποκείμενα του ηχοτοπίου, κάτι που η σύγχρονη βιβλιογραφία αποκαλεί *κοινοτικούς επιστήμονες η ακουστικούς παρατηρητές* (Buxton et al., 2017). Οι κάτοικοι διαθέτουν κάτι που καμία πανεπιστημιακή έρευνα δεν μπορεί να αποκτήσει με ευκολία. Μια συνεχή φυσική παρουσία, μια σωματική μνήμη και μια βαθιά οικολογική γνώση που μεταδίδεται προφορικά όπως εξελίσσεται η κοινότητα στο χρόνο.

6. Τουρισμός ως ακουστική αποικιοκρατία

Όπως προαναφέρθηκε, η απουσία διαλόγου μεταξύ κρατικών φορέων και κατοίκων του νησιού, δείχνει να οδηγεί σε ένα επιβαλλόμενο μοντέλο τουριστικοποίησης. Ως επιβολή, η αλλαγή αυτή θα έχει αναπόφευκτα βίαιο χαρακτήρα - χωρικά, ακουστικά, κοινωνικά και πολιτικά. Η πιθανότητα μιας συνθήκης *ακουστικής αποικιοκρατίας* υπερβαίνει αυτόν της ηχορύπανσης. Δεν πρόκειται για ποσοτικό πρόβλημα - στάθμες decibel με μετρήσιμα όρια - αλλά για μια ποιοτική κατάληψη του ηχοτοπίου. Αυτή τη μετάβαση θα φανεί σε κάθε στρώμα του περιβάλλοντος. Στον άνεμο με γεννήτριες diesel που τροφοδοτούν bars, στους αμμόλοφους με οχήματα παντός εδάφους που διαλύουν την πανίδα στο όνομα της ψυχαγωγίας, στα πουλιά με ηχεία από beach bars που λειτουργούν ως ηχητικός φράχτης, στη θάλασσα με jet ski που αποπροσανατολίζουν υδρόβια όντα, στον ανοιχτό ουρανό με drones επιτήρησης, στην ανθρώπινη φωνή με μεγάφωνα, όπου εντολές αντικαθιστούν συζητήσεις. Αυτή η μετάβαση δεν αλλάζει μόνο τον χώρο, αλλάζει επίσης το οντολογικό πεδίο, με τον κίνδυνο ποια είδη θα μπορούν να επικοινωνήσουν και ποιοι άνθρωποι θα μπορούν να νιώσουν ενσωματωμένοι στο περιβάλλον.

7. Επιπτώσεις

7.1 Στον άνθρωπο

Η επίδραση του ανθρωπογενούς θορύβου στην ανθρώπινη υγεία έχει τεκμηριωθεί εκτενώς. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έχει επισημάνει ότι χρόνια έκθεση σε ηχορύπανση σχετίζεται με διαταραχές ύπνου, με αύξηση κινδύνου υπέρτασης, ισχαιμικής νόσου και εγκεφαλικών (Basner et al., 2014· Van Kempen et al., 2018). Το νευρικό σύστημα δεν προσαρμόζεται πλήρως στον θόρυβο. Η ενστικτώδης αρχέγονη αντίδραση μάχης ή φυγής παραμένει ενεργή ακόμα και κατά τη διάρκεια του ύπνου (WHO, 2018).

Πέρα από τις βιοϊατρικές επιπτώσεις, υπάρχει και η απώλεια *ακουστικής ταυτότητας*. Οι άνθρωποι δεν κατοικούν μόνο σε υλικούς τόπους αλλά και σε ηχοτοπία. Το ηχοτοπίο της Γαύδου λειτουργεί ως *ανακαινιστικό περιβάλλον* (restorative environment) σύμφωνα με την *Θεωρία Αποκατάστασης Προσοχής* (Attention Restoration Theory) των Kaplan & Kaplan (1989). Είναι ένας χώρος που επιτρέπει την αποκατάσταση της κατευθυνόμενης προσοχής (directed attention), που εξαντλείται μέσα από τα διαρκώς διεγερτικά αστικά και τουριστικά ακουστικά περιβάλλοντα. Η απώλεια αυτής της ιδιότητας δεν είναι μόνο αισθητική ζημία, αλλά ζημία στην ψυχολογική υγεία, στην αίσθηση του τόπου και στην ποιότητα ζωής.

7.2 Στην πανίδα

Ο θόρυβος είναι επίσης οικολογικός παράγοντας που δομικά αναδιαμορφώνει οικοσυστήματα. Οι κρίσιμες επιπτώσεις είναι:

Εφέ Κάλυψης: η κάλυψη φυσικών ήχων από ανθρωπογενείς ήχους εμποδίζει πουλιά, θηλαστικά και ασπόνδυλα από το να ακούσουν θηρευτές, συγγενείς ή ζευγαρώματα. Δημιουργεί αισθητηριακό αποκλεισμό (sensory exclusion) σε είδη που έχουν εξελιχθεί σε συνθήκες ηχητικής διαύγειας (Brumm & Slabbekoorn, 2005).

Κατάρρευση Επικοινωνίας: τα δελφίνια, οι νυχτερίδες, τα αποδημητικά πουλιά χάνουν τη λειτουργικότητα των ακουστικών τους καναλιών. Αρκετά δεδομένα δείχνουν ότι είδη που ζουν σε δασικά περιβάλλοντα είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα σε ηχητικές διαταραχές (Shannon et al., 2016).

Εγκατάλειψη Φωλιάς: είδη εγκαταλείπουν τόπους αναπαραγωγής λόγω ανθρωπογενή θορύβου. Πρόκειται για εκτοπισμό που επηρεάζει τη γονιδιακή ποικιλομορφία και τη βιωσιμότητα πληθυσμών (National Park Service, 1994).

8. Ποιος κατέχει τη σιωπή;

Το ακουστικό περιβάλλον της Γαύδου δεν είναι ιδιωτικό προϊόν. Είναι κοινό αγαθό που ανήκει σε όσους και όσα το κατοικούν. Είναι προϋπόθεση ζωής, χωρίς την οποία τα είδη δεν επικοινωνούν, οι άνθρωποι δεν αναπαύονται, το οικοσύστημα σταδιακά καταρρέει.

Η φράση «υπό κατάληψη» του υπότιτλου, παραπέμπει στην ιστορία των περιφράξεων (enclosures) στην Αγγλία. Την γη που ήταν κοινή και ιδιωτικοποιήθηκε βίαια για να γίνει εκμεταλλεύσιμη. Κάτι ανάλογο απειλεί το περιβάλλον της Γαύδου, που επεκτείνεται στον ακουστικό ορίζοντα μέσω της τουριστοποίησης του ηχοτοπίου.

Τα κρίσιμα ερωτήματα είναι πρωτίστως πολιτικά: Ποιος αποφασίζει τι ακούγεται; Ποιος επιβαρύνεται με αυτές τις επιλογές; Ποιος κερδίζει οικονομικά; Ποιος αποκλείεται; Υπάρχει περιβαλλοντική δικαιοσύνη; (Basner et al., 2014). Η ανισότητα στο ηχοτοπίο αντανακλά την κοινωνική ανισότητα. Μέσα από πολλές μελέτες έχει φανεί ότι οι επιπτώσεις του θορύβου δεν κατανέμονται ισομερώς αλλά επιβαρύνουν ασθενέστερα οικονομικά στρώματα και μελλοντικές γενιές.

8α. Τα κοινά αγαθά και η θεωρία Ostrom

Μια αντίληψη που κυριάρχησε για δεκαετίες ως δόγμα, είναι ότι αν ένα κοινό αγαθό είναι ανοιχτό σε όλους, τότε κάθε άτομο έχει κίνητρο να το εκμεταλλευτεί μέχρι εξάντλησης. Άρα τα κοινά αγαθά χρειάζονται αναπόφευκτα κρατικό έλεγχο ή ιδιωτικοποίηση για να επιβιώσουν. Η οικονομολόγος Elinor Ostrom, μελετώντας κοινότητες σε τέσσερις ηπείρους, απέδειξε το αντίθετο, ότι τα κοινά αγαθά δεν καταστρέφονται αναπόφευκτα όταν αφηθούν στους χρήστες τους. Καταστρέφονται μόνο όταν εξωτερικές δυνάμεις διαλύουν τους άτυπους κανόνες που η κοινότητα έχει χτίσει με χρόνο και εμπιστοσύνη. Η Γαύδος δεν απειλείται από την απουσία διαχείρισης, αλλά από την αντικατάσταση μιας λειτουργικής κοινοβιακής διαχείρισης από ένα επιβεβλημένο εξωτερικά μοντέλο, που αγνοεί τη σωρευμένη τοπική γνώση και τους άτυπους κανόνες συνύπαρξης.

9. Deep Listening: Η ακρόαση ως πολιτική πράξη

Η πρακτική της *βαθιάς ακρόασης* (Deep Listening) της Pauline Oliveros προσφέρει ένα πλαίσιο μέσα από το οποίο η προσεκτική ακρόαση ενός τόπου μπορεί να νοηθεί ως μορφή φροντίδας και πολιτικής αντίστασης. Υπό αυτό το πρίσμα, το Deep Listening υπερβαίνει τον διαλογιστικό της χαρακτήρα και λειτουργεί ως μια πολιτική στάση.

Το πεδίο της ακουστικής οικολογίας διαθέτει ήδη μια ισχυρή πρακτική παράδοση - sound walks, soundscape composition - στην οποία η ακρόαση γίνεται ενεργή σχέση με τον τόπο. Τεχνικές προσεκτικής ακρόασης που υπερασπίζουν το ηχοτοπίο ως κοινό αγαθό. Η επιλογή να ακούσεις, να μην κάνεις θόρυβο, να σεβαστείς τη σιωπή, δεν είναι μόνο αισθητική ή οικολογική στάση. Είναι και πολιτική επιλογή ενάντια στην εμπορευματοποίηση του. Είναι αλληλεγγύη προς ανθρώπινους και μη οργανισμούς που μοιράζονται τον τόπο. Ο τρόπος είναι απλός. Δεν χρειάζεται άδεια για να ακούσεις. Δεν χρειάζεται εξοπλισμός. Χρειάζεται μόνο προσοχή και η ικανότητα να αναγνωρίσεις στον ήχο που ακούς κάτι που αξίζει να υπερασπιστείς.

10. Μπορεί ένας τόπος να επιβιώσει αφού χάσει τον ήχο του;

Η ερώτηση δεν είναι ρητορική αλλά είναι υπαρξιακή, και η απάντηση δεν είναι αυτονόητη. Αν ένας τόπος χάσει τον ήχο του, χάνει την ακουστική του ταυτότητα, την ικανότητα των ειδών να επικοινωνούν, τη σχέση των ανθρώπων με το μη-ανθρώπινο. Η Γαύδος δεν βρίσκεται ακόμα εκεί. «Ακούγοντας» τη Γαύδο είναι τύπος ενεργητικός. Ακούμε τώρα, μαζί, ενώ υπάρχει ακόμα κάτι να ακουστεί. Η Γαύδος είναι εδώ, στον ήχο που ακούμε, στην απόφαση να μην σιωπήσουμε για τη σιωπή, που δεν είναι σιωπή, που όμως κινδυνεύει. Να υπερασπιστούμε το ηχοτοπίο ως κοινό αγαθό.

Δημήτρης Μπαρνιάς

PhD(c) Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας, ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ

dbarnias@gmail.com

tokeno.net

Βιβλιογραφία

- Bartolomé, J. et al. (2013). The coastal plant communities of *Juniperus macrocarpa* in the Mediterranean region. ResearchGate.
- Basner, M. et al. (2014). Auditory and non-auditory effects of noise on health. *The Lancet*, 383(9925), 1325–1332.
- Brumm, H. & Slabbekoorn, H. (2005). Acoustic communication in noise. *Advances in the Study of Behavior*, 35, 151–209.
- Buxton, R.T. et al. (2017). Noise pollution is pervasive in U.S. protected areas. *Science*, 356(6337), 531–533.
- Farina, A. & James, P. (2016). The acoustic communities: definition, description, and ecological role. *Biosystems*, 147, 11–20.
- Hutchinson, G.E. (1957). Concluding remarks. *Cold Spring Harbor Symposia on Quantitative Biology*, 22, 415–427.
- Illich, I. (1973). *Tools for Conviviality*. Harper & Row.
- Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge University Press.
- Krause, B.L. (1987). Bioacoustics, habitat ambience in ecological balance. *Whole Earth Review*, 57, 14–18.
- Krause, B.L. (1993). The niche hypothesis: A virtual symphony of animal sounds. *Soundscape Newsletter*, 6, 6–10.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge University Press.
- Pijanowski, B.C. et al. (2011). Soundscape ecology: The science of sound in the landscape. *BioScience*, 61(3), 203–216.
- Rivas-Martínez, S. et al. (1980). *Phytosociological classification of paraclimax communities on stabilized dunes*. Madrid.
- Schafer, R.M. (1977). *The Tuning of the World*. Knopf.
- Shannon, G. et al. (2016). A synthesis of two decades of research documenting the effects of noise on wildlife. *Biological Reviews*, 91(4), 982–1005.
- Sueur, J. & Farina, A. (2015). Ecoacoustics: the ecological investigation and interpretation of environmental sound. *Biosemiotics*, 8, 493–502.
- Truax, B. (1984). *Acoustic Communication*. Ablex Publishing.

Van Kempen, E. et al. (2018). WHO Environmental Noise Guidelines for the European Region. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(2).

WHO (2018). *Environmental Noise Guidelines for the European Region*. WHO Regional Office for Europe.